

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 28 kwietnia 2016 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi w sprawie z powództwa Banku (...) Spółki Akcyjnej w W. przeciwko K. S. i I. S. o zapłatę na skutek zarzutów od nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi w dniu 30.12.2015 r. w sprawie sygn. akt III Nc 1503/15 utrzymał ten nakaz zapłaty w całości.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujące ustalenia i rozważania Sądu Rejonowego: w dniu 6.10.2008 r. pomiędzy Bankiem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. jako pożyczkodawcą a A. S. jako pożyczkobiorcą doszło do zawarcia umowy pożyczki nr (...). Na podstawie tej umowy Bank udzielił A. S. pożyczki w kwocie 8.382,90 zł, zaś A. S. zobowiązała się do zwrotu pożyczki wraz z należnymi odsetkami oraz zapłacenia prowizji i opłat należnych bankowi. Strony ustaliły, iż pożyczka oprocentowana jest według stałej stopy procentowej wynoszącej 16,5% w stosunku rocznym – w okresie od zawarcia umowy do 5.10.2009 r. oraz zmiennej stopy procentowej – w okresie od zakończenia powyższego okresu do całkowitej spłaty pożyczki. Całkowity koszt pożyczki został określony na kwotę 5.080,77 zł, na którą złożyła się kwota 4.197,87 zł tytułem odsetek oraz kwota 882,90 zł tytułem składki ubezpieczeniowej. Strony ustaliły również, że w przypadku śmierci pożyczkobiorcy umowa pożyczki wygasa, zaś w razie wygaśnięcia umowy po wypłacie pożyczki, Bank dochodzi zaspokojenia swoich należności z tytułu umowy z prawnych zabezpieczeń spłaty pożyczki, jeżeli były ustanawiane oraz od osób odpowiedzialnych za długi spadkowe.

W dniu 25.02.2011 r. powód wystawił przeciwko A. S. bankowy tytuł egzekucyjny nr (...) stwierdzający, że powodowi przysługuje wobec dłużniczki roszczenie o zapłatę 6.988,74 zł, na co złożyła się kwota 6.224,10 zł tytułem należności głównej oraz kwota 684,64 zł tytułem odsetek (w tym 527,05 zł – tytułem odsetek umownych za okres od dnia 12.07.2010 r. do dnia 20.01.2011 r. oraz 157,59 zł – tytułem odsetek od zadłużenia przeterminowanego).

Postanowieniem z 22.03.2011 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi nadał klauzulę wykonalności powyższemu bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, zastrzegając, że tytuł ten może stanowić podstawę egzekucji do łącznej kwoty nie przekraczającej 16.765,80 zł. Pismem z 6.05.2011 r. powód złożył u Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Widzewa w Łodzi A. K. wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko A. S. na podstawie opisanego wyżej tytułu wykonawczego. Postępowanie prowadzone było za sygnaturą akt komorniczych Km 1031/11. Postanowieniem z 30.12.2011 r. zostało umorzono wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji.

A. S. zmarła 13.12.2013 r.

Postanowieniem z 29.05.2014 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi stwierdził, że spadek po A. S. na podstawie ustawy nabyły wprost jej dzieci: K. S. i I. S. po 1/2 części spadku każde z nich. Orzeczenie uprawomocniło się 21.06.2014 r.

Pismem z 18.06.2014 r. powód złożył u Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Widzewa w Łodzi M. J. wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko A. S. na podstawie tytułu wykonawczego w postaci bte zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, które umorzono 10.07.2014 r. z uwagi na śmierć dłużniczki przed wszczęciem postępowania.

W dniu 8.12.2015 r. powód wystawił wyciąg z ksiąg banku nr (...), w którym stwierdzono, że z tytułu umowy pożyczki nr (...) zawartej z A. S. powodowi przysługuje wobec dłużników solidarnych, którymi są spadkobiercy zmarłej dłużniczki roszczenie o zapłatę kwoty 13.045,82 zł.

Na zobowiązanie dłużników solidarnych złożyła się kwota 6.908,74 zł tytułem należności głównej objętej tytułem wykonawczym z 22.03.2011 r. w sprawie II 1 Co 3216/11, kwota 5.994,39 zł tytułem odsetek (w tym kwota 14,32 zł tytułem odsetek od zadłużenia przeterminowanego naliczonych od 25.02.2011 r. do 28.02.2011 r. oraz kwota 5.980,07

zł tytułem odsetek od zadłużenia przeterminowanego naliczonych od 1.03.2011 r. do 7.12. 2015 r. oraz kwota 142,69 złotych tytułem kosztów postępowania egzekucyjnego).

W tych okolicznościach Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że powództwo o zapłatę jest zasadne i podlega uwzględnieniu w całości, gdyż pozwani są spadkobiercami po zmarłej A. S. i nabyli spadek wprost, tj. bez ograniczenia za długi spadkowe, a zatem ponoszą pełną odpowiedzialność za długi spadkowe. Bezsporne zaś było zawarcie przez A. S. ze stroną powodową umowy pożyczki, na podstawie której – jako pożyczkobiorca – była zobowiązana do zapłaty określonej umową kwoty na rzecz powoda w systemie ratałnym. W umowie określono, kiedy pożyczka winna być spłacona, jakie wynagrodzenie osiągnie pożyczkodawca oraz jakie są konsekwencje niespłacenia pożyczki w terminie uzgodnionym przez strony. Powód przedstawił Sądowi wyciąg z ksiąg banku, z którego jednoznacznie wynika kwota składająca się na zobowiązanie dłużników solidarnych, z wyszczególnieniem kwoty należności głównej oraz kwoty odsetek od zadłużenia przeterminowanego. Wedle Sądu Rejonowego ten prywatny dokument stanowi pełnowartościowy materiał dowodowy, dlatego zarzuty pozwanych, którzy kwestionowali zasadę i wysokość roszczenia – były bezzasadne. Nie podjęli oni nadto żadnych czynności dowodowych mogących ewentualnie wykazać, że jakakolwiek część należnego świadczenia została spełniona na rzecz wierzyciela, albo że wysokość zobowiązania A. S. była inna niż to wykazał powód złożoną do akt sprawy umową pożyczki i wyciągiem z ksiąg banku oraz nie wykazali nierzetelności i niewiarygodności dokumentów przedłożonych przez powoda.

Nietrafny okazał się także, wedle Sądu Rejonowego, zarzut przedawnienia zgłoszony przez pozwanych, gdyż powód dwukrotnie skutecznie przerwał bieg przedawnienia roszczenia, tj. w dniu 6.05.2011 r., a następnie w dniu 18.06.2014 r., kiedy to złożył wnioski o wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Pozew w niniejszej sprawie został natomiast złożony 10.12.2015 r., a zatem także przed upływem terminu przedawnienia.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wnieśli pozwani, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego:

1. art. 123 § 1 k.c. oraz art. 124 k.c. i art. 97 ustawy - Prawo bankowe z 29.08.1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 140, poz. 939 ze zm.), polegające na nieprawidłowym uznaniu, że przerwanie biegu przedawnienia roszczenia objętego bte poprzez wystąpienie z wnioskiem o nadanie mu klauzuli wykonalności oraz wszczęcie postępowania egzekucyjnego przez powoda wobec dłużnika pierwotnego odnosi taki skutek również względem następcy prawnego tego dłużnika, podczas gdy zmiana podmiotowa stron tego tytułu wykonawczego takim stanowisku się sprzeciwia,

2. art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c. i art. 245 k.p.c., polegające na uznaniu, iż powód udowodnił wysokość swojego roszczenia, podczas gdy wbrew swoim obowiązkom procesowym i zasadzie ciężaru dowodu powód nie wykazał w sposób wyczerpujący, w jakiej konkretnie kwocie należności głównej przysługuje mu roszczenie wobec strony pozwanej, co czyni całe to roszczenie niemożliwym do uwzględnienia,

II. naruszenie przepisów postępowania:

1. art. 485 § 1 k.p.c. w zw. z art. 95 ust. 1a ustawy Prawo bankowe polegające na nieprawidłowym przyjęciu, iż w niniejszej sprawie zachodziły przesłanki do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, podczas gdy powód nie udowodnił swojego roszczenia w sposób prawem przewidziany, w tym nie dołączył do pozwu dokumentu urzędowego, który uzasadniałby dochodzone żądanie, gdyż dokumentem takim nie jest z pewnością bankowy tytuł egzekucyjny zaopatrzone przez Sąd w klauzulę wykonalności.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie w całości zaskarżonego nakazu zapłaty z 30.12.2015 r., sygn. akt III Nc 1503/15 i oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powoda na rzecz strony pozwanej zwrotu kosztów postępowania w obu instancjach wraz z kosztami zastępstwa procesowej według norm przepisanych oraz obowiązkiem zwrotu kwot po 34 zł tytułem uiszczonych przez pozwanych opłat skarbowych od pełnomocnictw.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie i utrzymanie w mocy w całości zaskarżonego wyroku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja okazała się zasadna i skutkowałą wydaniem rozstrzygnięcia o charakterze reformatoryjnym, choć nie wszystkie podniesione w niej zarzuty okazały się zasadne.

Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy, dokonując jednocześnie odmiennej oceny prawnej dochodzonego roszczenia.

Nie można zgodzić ze skarżącym, że powód nie sprostął ciężarowi dowodu, jaki na nim spoczywał i nie wykazał wysokości dochodzonej pozew kwoty. Złożony do akt sprawy wyciąg z ksiąg rachunkowych banku został podpisany przez przedstawiciela powoda i stanowi wiarygodny dowód co do istnienia dochodzonego roszczenia. Rzeczywiście w procesie cywilnym ciężar dowodu stawia wymaganie dostarczenia sądowi dowodów potwierdzających podane fakty pod rygorem negatywnego rozstrzygnięcia. Regułę tę trzeba jednak odnosić także do strony zgłaszającej zarzuty. Występuje ona wtedy w roli czynnej – skoro powołuje się na fakty inne niż wskazywał powód, a z którymi ustawodawca wiąże korzystne dla niej skutki prawne, polegające na zniweczeniu żądania objętego powództwem. Jak stwierdził Sąd Najwyższy (wyrok z 15.03.2012 r., I CSK 345/11, LexisNexis nr (...)), do naruszenia art. 6 k.c. dochodzi wtedy, gdy orzekający Sąd przypisuje obowiązek dowodowy innej stronie niż ta, która z określonego faktu wywodzi skutki prawne. Skoro powód przedstawił twierdzenia o faktach, a nadto złożył dowody na ich poparcie, to pozwani – jako strona zaprzeczająca – winni przeprowadzić dowód przeciwny, a zatem wykazać fakty istotne dla rozstrzygnięcia i je udowodnić, czego nie zrobili. Nie można natomiast – w świetle zasady równorzędności środków dowodowych – deprecjonować dowodu prywatnego (jakim jest wyciąg z ksiąg banku), tylko dlatego, że ustawodawca zdecydował, że dokument ten nie ma mocy dokumentu urzędowego. Wykazanie zasadności i wysokości dochodzonego roszczenia nie podlega w postępowaniu rozpoznawczym ograniczeniom dowodowym. Ponadto, na podstawie art. 485 § 3 k.p.c. możliwe było wydanie nakazu zapłaty w przypadku roszczenia banku na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych. Jakkolwiek możliwość ta nie determinowała wydania wyroku utrzymującego nakaz zapłaty w mocy, gdyż podniesione w złożonym środka zaskarżenia zarzuty podlegały badaniu i mogły doprowadzić Sąd Rejonowy do odmiennego rozstrzygnięcia, to nie można tracić z pola widzenia, że ustawodawca nie pozbawił mocy dowodowej dokumentu w postaci wyciągu z ksiąg banku. Powód mógł zatem, wbrew twierdzeniom apelacji, za jego pomocą wykazywać zasadność i wysokość dochodzonej pozew kwoty.

Efektom kontroli instancyjnej była jednak odmienna od przedstawionej przez Sąd meriti ocena prawna zgłoszonego zarzutu przedawnienia, co doprowadziło do zmiany rozstrzygnięcia.

Błędnie Sąd Rejonowy skonstatował, że doszło do dwukrotnego przerwania biegu terminu przedawnienia. Zgodzić się wprawdzie należy z Sądem I instancji, że złożenie wniosku egzekucyjnego stanowi czynność przerywającą bieg terminu przedawnienia zgodnie z art. 123 § 1 pkt 1 k.c., co jednak nie oznacza, że może być to czynność przewidziana przez kogokolwiek i przeciwko komukolwiek. Dla wywołania skutku w postaci przerwy biegu terminu przedawnienia konieczne jest dokonanie czynności przez strony stosunku prawnego leżącego u podstaw przedawniającego się roszczenia. Wniosek ten wynika z istoty przedawnienia, które jest instytucją prawa materialnego. Nie ulega wątpliwości, że przerwanie biegu terminu przedawnienia ma nie tylko aspekt przedmiotowy, ale i podmiotowy. Nie wystarczy zatem identyczność wierzytelności, niezbędna jest też identyczność osób, na rzecz których/przeciwko którym dana czynność, obiektywnie zdolna do przerwania biegu terminu przedawnienia, została dokonana. Przerwanie biegu terminu przedawnienia w przypadku określonego roszczenia następuje bowiem pomiędzy podmiotami materialnie zobowiązanymi/uprawnionymi. Innymi słowy, czynność obiektywnie zdolna do przerwania biegu przedawnienia roszczenia wywiera zamierzony skutek tylko wówczas, jeśli podmiot dokonujący tej czynności jest rzeczywiście uprawnionym z tego roszczenia, a osoba, przeciwko której ma nastąpić przerwa biegu terminu przedawnienia w istocie jest zobowiązana do zadośćuczynienia roszczeniu (zob. wyrok SN z 19.11.2014 r., II CSK 196/14, LEX nr 1622906).

Skoro ustalono, że postępowanie egzekucyjne prowadzone przeciwko A. S. umorzono z powodu jego bezskuteczności postanowieniem komornika sądowego z 30.12.2011 r., to od tej daty – stosownie do art. 124 k.c. bieg terminu przedawnienia rozpoczął się na nowo. Przed kolejnym wszczęciem postępowania egzekucyjnego doszło jednak do śmierci dłużniczki i z tą chwilą jej zobowiązania przeszły na spadkobierców. Wobec sukcesji uniwersalnej przeszły one na spadkobierców ze wszystkimi właściwościami, przywilejami i brakami. Natomiast wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec spadkodawczyni po jej śmierci nie mogło, mając na uwadze powyższe rozważania, wywołać skutków w sferze prawnej spadkobierców. W chwili jego składania spadkodawczyni nie była już zobowiązana w stosunku do powodowego banku. Trzyletni (stosownie do art. 118 k.c.) termin przedawnienia nie został skutecznie przerwany przez tę czynność. W tej sprawie dopiero wniesienie pozwu przeciwko spadkobiercom A. S. w dniu 10.12.2015 r. było czynnością przerywającą bieg terminu przedawnienia, którego początkową datę wyznaczyło umorzenie poprzednio prowadzonego przeciwko niej postępowania egzekucyjnego. W chwili wytoczenia powództwa – roszczenie było już zatem przedawnione. Podniesiony przez skarżących zarzut naruszenia prawa materialnego okazał się wobec tego skuteczny.

W tym stanie rzeczy, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok, uchylając nakaz zapłaty wydany przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w dniu 30.12.2015 r. w sprawie sygn. akt III Nc 1503/15 i oddalając powództwo.

Zmiana wyroku w zakresie roszczenia głównego skutkowałą również zmianą rozstrzygnięcia o kosztach postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Orzeczono o nich w oparciu o art. 98 § 1 i 3 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Solidarnie na rzecz pozwanych Sąd Okręgowy zasądził od powoda kwotę 2.906 zł, na którą złożyło się wynagrodzenie fachowego pełnomocnika pozwanych w osobie adwokata ustalone na podstawie § 6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 r., poz. 461 t.j.), opłata od zarzutów i od pełnomocnictwa.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Złożyły się na nie: wynagrodzenie fachowego pełnomocnika pozwanych, który nie występował przed Sądem I instancji w wysokości ustalonej na podstawie § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800), opłata od apelacji i od pełnomocnictwa.